

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

Cím: 1139 Budapest Teve u. 4-6. 1903 Bp. Pf.: 314/15
Tel: 443-5573/33104
Fax: 443-5733/33133
E-mail: orfkitkarsag@orfk.police.hu

Szám:

Tárgy: rendőri intézkedés elleni
panasz elbírálása

Ea.:

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva **Panaszos** által előterjesztett panaszügyében folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Panasztestület) állásfoglalásának megállapításaira – a rendőri intézkedés elleni panaszt

e l u t a s í t o m.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés e) pontjára és (2) bekezdésére, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata közvetlenül kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címezve (1255 Budapest, Pf. 117.) – a felülvizsgálni kért határozat közzétételétől számított harminc napon belül lehet benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni. (A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 330. § (2) bekezdése, Ket. 109. § (1) bekezdése).

A határozatot kapják:

- 1) panaszos
- 2) Rendőr-főkapitányság
- 3) Független Rendészeti Panasztestület
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

A panaszos a Panasztestület panaszbejelentő formanyomtatványának kitöltésével terjesztette elő panaszát a vele szemben foganatosított rendőri intézkedéssel szemben, amelyet a kiegészítésében megerősített.

A panaszos előadta, hogy cukorbetegsége miatt fiával a helyi kórházba igyekeztek, amikor * óra tájban gépkocsival elhaladtak a * út ... szám előtt. A gépkocsit a panaszos fia vezette. A panaszos elmondása szerint az előírtnál is lassúbb tempóban haladtak, mivel apaként mindig fékezi a fiát, kiváltképpen most, amikor közműfektetés miatt balesetveszélyesebb ezen útszakasz. A panaszos előadása szerint egy kismotort vezető fiatal „szédelegve, bizonytalan mozgással” eléjük fordult, amitől ők a járműben mindketten nagyon megijedtek. A kocsiból kiszállva látták, hogy nagy baj nem történt, és a motorozó személyét felismerték. (A panaszos itt megjegyezte, hogy szerinte a helyi rendőrök évek óta „megengedik”, hogy vezetői engedély és bukósisak nélkül száguldozzon néhány személy). Az esetet követően a panaszos a fiával együtt elmentek az érintett szüleikhez, hogy tájékoztassa őket a történetéről. A panaszos itt utalt rá, hogy folyamatban van egy „molotov koktélos kreált ügy, amely miatt ott posztoltak a rendőrök az érintett házában”, így a rendőrök jelenlétében hívták ki a fiú apját, hogy elmondják neki a történeteket. A fiú apja támadólag nyilvánult meg, mire vita alakult ki köztük. Ezt követően a rendőrök (a panaszos olvasatában az érintett család öreik) a panaszost és fiát azonnal megbilincseltek. A panaszos követelte tőlük, hogy a motorozó fiút igazoltassák, és járjanak el vele szemben, mert bukósisak és vezetői engedély nélkül motorozott. A panaszos elismerte, hogy ekkor felemelte a hangját „félve a betegsége okán a következményektől” és kiabált a rendőrökkel, akik felszólították a panaszost, hogy ne oktassa ki őket, és megbilincselve betuszkolták a fiával együtt a rendőrautóba. Ezt követően bíróság elé állították őket, miközben a fiú továbbra is nyugodtan motorozott, aminek nyilván a rendőrök is a szemtanúi voltak. A panaszos hiába követelte, hogy az érintett család gyermekével szemben intézkedjenek, a rendőrök őt durván rendre utasították. A panaszos ekkor is felemelte a hangját, mivel jogosítvány nélkül közlekedni, vagy az erdőből fát lopni csak és kizárólag a érintett családnak lehet, aminek szemtanúi is vannak, többek között rendőrök is.

A panaszos az intézkedés alatt közölte, hogy súlyos cukorbeteg, ezért kérte, hogy az esettől kb. * méterre lévő lakásához vigyék, hogy inzulinját és gyógyszereit magához vehesse, azonban a rendőrök erre nem voltak hajlandók, ráadásul kérését tegeződve durva szavak kíséretében hártották el.

A bírósági tárgyalást követően a rendőr a panaszossal közölte, hogy „ők csak ne ugráljanak”, utalva egyúttal származásukra. A rendőr telefonját elővéve jelentette az érintettnek (a motorozó fiú apjának), hogy „sikerrel iktatták ki” a panaszost és fiát, de sajnos a bíróság elengedte őket. Amikor a panaszos megkérdezte a rendőröket, hogy hogyan jut haza, jót derültek és gúnyolódni kezdtek vele, így busszal kellett hazamenniük. A panaszos betegsége a történetek miatt súlyosabbá vált, rendszeres orvosi kezelésre szorul. A beadvány utal rá, hogy a panaszosnak roma származása miatt nehezebb a rendőrök által előadottak ellenkezőjének bizonyítása.

A panaszos aláírásával megerősítette a panaszát, és az alábbiakkal egészítette ki.

A panaszos úgy nyilatkozott, hogy fia külön panasszal nem kíván élni.

A panaszos a helyi rendőrségnek az érintett családdal szembeni elfogultságát kívánta igazolni, azonban arról nem kívánt nyilatkozni, hogy a család és egyes rendőrök között milyen a kapcsolat, és az mire vezethető vissza. Sérelemzte, hogy a rendőrök a tényállást – megítélése szerint – nem tisztázták teljes körűen.

A „molotov koktélos” ügy egy már évek óta tartó „helytelen” hatósági eljárás és a család provokációjának eredménye, amelynek következtében a provokált család egy fiatal 4

gyerekes tagja ül előzetesben már több mint egy éve, és a helyi lakosok, így a panaszos is tudja, hogy ártatlanul.

A panaszos elmondása szerint ellenállást nem tanúsított a rendőri intézkedéssel szemben, csak annyit közölt, hogy „ezért valaki, valakik felelni fognak”.

A panaszost az ügyvel kapcsolatban erkölcsi és egészségügyi okból más anyagi és nem anyagi kár érte, ezért polgári pert kíván indítani.

A panaszos csatolta a laborvizsgálat eredményét, mellékelte a laborvizsgálat kérérlapot, amelyen diagnózisként „insulin-dependens cukorbetegség többszörös szövődménnyel” diagnózis van feltüntetve. A panaszos megküldte a ambuláns leletet is.

A panaszos a vele szemben foganatosított rendőri intézkedéssel kapcsolatban az alábbiakat sérelmezte:

1. az igazoltatást,
2. az előállítást,
3. a bilincselést,
4. a cukorbetegsége ellenére nem mehetett haza a gyógyszereieért,
5. a kulturálatlan intézkedést,
6. a részrehajló, hátrányosan megkülönböztető intézkedést,
7. a rendőrök nem szállították haza a bíróságról.

A Panasztestület hivatkozott állásfoglalása szerint jogszerű volt a panaszossal szemben foganatosított igazoltatás és előállítás, és a személyi szabadságot korlátozó intézkedés az arányosság próbáját is kiállta, ezért nem sérült a panaszos személyes adatok védelméhez, illetve személyes szabadsághoz fűződő alapvető joga. Ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a végrehajtott bilincseléssel összefüggésben sérült a panaszos emberi méltósághoz fűződő és az abból levezetett testi integritáshoz való joga. A Testület nem tudta megállapítani, hogy sérült-e a panaszos egészséghez fűződő joga a cukorbetegségével kapcsolatban megfogalmazott kifogások kapcsán, továbbá arra a megállapításra jutott, hogy az emberi méltósághoz való jog sérelme nem megállapítható a rendőri hangnem miatt. A Testület nem tudott állást foglalni abban a kérdésben sem, hogy érvényesült-e a hátrányos megkülönböztetés tilalma, és hogy a rendőrséget terheli-e mulasztás a panaszos hazajutását illetően. Ugyanakkor álláspontja szerint a rendőri fellépés módja megfelelt az Rtv. 13. § (2) bekezdésben rögzített részrehajlás-mentesség követelményének.

A Panasztestület megítélése szerint az alapjogsértés elérte a súlyosság azon fokát, amely indokoltá tette a panasz megküldését az országos rendőrfőkapitánynak.

Az Rtv. 92. § (1) bekezdés b) pontja ba) alpontja szerint a Panasztestület által lefolytatott vizsgálatot követően – súlyos alapjogsérelem esetén – a panaszt az országos rendőrfőkapitány bírálja el.

II.

A Ket. 50. § (1) bekezdésében foglalt tényállás tisztázási kötelezettségének keretében a hatóság az alábbi bizonyítási eszközöket szerezte be:

- panaszbeadvány,
- panasz-kiegészítés,
- laborvizsgálat kérőlap,
- laborvizsgálat eredmény,
- ambuláns lelet,
- postai úton előterjesztett panaszbeadvány,
- panasz-kiegészítés,
- Rendőrkapitányság vezetőjének átirata,
- rendőri jelentés,
- rendőri jelentés,
- előállítás végrehajtásáról és kényszerítő eszköz alkalmazásáról készült jelentés és parancsnoki kivizsgálás,
- feljelentés szabálysértési ügyben,
- rendőri jelentés,
- jegyzőkönyv eljárás alá vont személy meghallgatásáról,
- jegyzőkönyvek tanú meghallgatásáról,
- feljegyzés.

III.

A lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás során a panaszos által előterjesztett panaszában megfogalmazott állításokat alátámasztó további bizonyítási indítványt, egyéb nyilatkozatot, illetőleg bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott. Az eljárás során – az intézkedő rendőrök által tett jelentésekben foglalt nyilatkozatokon túl – egyéb bizonyíték nem merült fel, ugyanakkor a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján eleget lehetett tenni a Ket. 50. § (1) bekezdésben előírt tényállás tisztázási kötelezettségnek.

Ezek alapján a Pp. 195. § (1) bekezdés szerint a rendőri jelentés közokirati jellegére tekintettel, az abban foglalt tények ellenkezőjére vonatkozó bizonyíték hiányában, döntésem meghozatalánál a rendőri jelentésekben foglaltakat vettem alapul. Ezen álláspontom kialakításánál figyelemmel voltam több korábbi bírósági ítéletre és döntésre is. (1/2004. Büntető jogegységi határozat, BH2009. 230, Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.27.173./2013/7. számú ítélete.)

IV.

A rendőri intézkedés elleni panaszok vizsgálata során az alábbiak kerültek megállapításra.

1. A rendőri intézkedés kezdeményezése és az igazoltatás

Az Rtv. 13. § (1) bekezdése szerint *„A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.”*

Az Rtv. 29. § (1) bekezdés alapján *„A rendőr a feladata ellátása során*

a) igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy

más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani,”

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Sztv.) 169. § (1) bekezdés a) pontja szerint *„Aki verekszik, továbbá aki mást verekedésre felhív, szabálysértést követ el.”*

Az Sztv. 170. §-a alapján *„Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést követ el.”*

A panaszos elmondása szerint a fia által vezetett gépkocsival közlekedtek, amikor egy személy kismotort vezetve „szédelegve, bizonytalan mozgással (feltehetően nem volt gyakorlott)” eléjük fordult, amitől ők a járműben megijedtek. Az esetet követően elmentek a fiú szüleihez, hogy tájékoztassák őket a történetekről. A panaszos itt utalt rá, hogy folyamatban van egy „molotov koktélos kreált ügy”, amely miatt ott posztoltak a rendőrök. A panaszos a rendőrök jelenlétében hívta ki a fiú apját, hogy elmondja neki a történeteket. A fiú apja támadólag nyilvánult meg, mire vita alakult ki, és ekkor a rendőrök a panaszost és fiát azonnal megbilincseltek.

A rendőri jelentés szerint büntetőeljárás elrendelésére került sor a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) 338. § (1) bekezdésbe ütköző és a szerint minősülő Közveszéllyel fenyegetés büntett elkövetése miatt ismeretlen tettes ellen, mivel egy családi házra „molotov koktélt” dobtak. A fenti bűncselekmény súlyára való tekintettel a Rendőrkapitányság vezetője a fenti címen 24 órás rendőri védelmet és őrzést rendelt el.

A jelentés szerint a rendőr fenti ingatlan előtti közterületen látott el szolgálatot, ahol nagy sebességgel az ingatlan bejárati kapuja elé hajtott egy személygépkocsi, melyből „kiugrott” a panaszos és a fia, akik teljes mértékben figyelmen kívül hagyták, hogy a helyszínen kettő rendőr tartózkodik. A bejárati kapu külső oldalán, közterületen állva hangosan, fokozott agresszív magatartást tanúsítva ordibálni, káromkodni és fenyegetni kezdték a fenti ingatlan udvarán, a kapu belső oldalán tartózkodó ott lakó személyeket. A panaszos és a fia trágár szavak kíséretében verekedésre szólították fel az ott lakókat, „Gyere ki és bokszoljuk le!” kifejezést használva. Tekintettel arra, hogy a panaszos és a fia erőszakos magatartása, illetve cselekménye alkalmas volt a garázdaság, valamint a rendzavarás szabálysértés megvalósítására, ezért a helyszínen tartózkodó rendőrök a panaszost és fiát intézkedés alá vonták, illetve igazoltatták őket.

A panaszosnak a rendőrök által tapasztalt magatartása alkalmas volt a rendzavarás és a garázdaság szabálysértések tényállásának megvalósítására, ami megalapozta a rendőrök fellépését, és az intézkedési kötelezettség teljesítését. (A panaszos az intézkedés napján tartott meghallgatásán elismerte, illetve a bírósági tárgyaláson részben ismerte el a terhére rótt szabálysértéseket.)

Megállapítható, hogy annak a körülménynek vizsgálata, hogy a panaszos követett-e el szabálysértést vagy sem, ennek az eljárásnak nem feladata. A szabálysértés elkövetését, mint szabálysértési tényállásszerűséget kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgáltam, mivel felmerült a jogellenes cselekmény elkövetésének gyanúja, amely a közrend, közbiztonság védelme érdekében foganatosított igazoltatást is megalapozta.

A panaszossal szembeni intézkedés kezdeményezése és a panaszos igazoltatása jogszerű volt, így a panasz alaptalan.

2. A panaszos előállításának jogalapja és arányossága

Az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja alapján „A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt,

f) aki a szabálysértést az abba hagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani;”

Az Rtv. 15. § (1) bekezdés szerint „A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.”

Az Sztv. 124. § (1) bekezdés értelmében „A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt őrizetbe vett személyt a rendőrség a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából a bíróság elé állítja.”

A panaszos állítása szerint a rendőrök amint észlelték, hogy hangos szóváltás alakult ki a család és a panaszos, valamint fia között, azonnal intézkedtek és előállították őket a Rendőrkapitányságra.

A rendőri jelentések szerint a panaszos fentiekben említett magatartása miatt a rendőröknek intézkedési kötelezettsége keletkezett. A panaszos cselekményével a garázdaság, valamint a rendzavarás szabálysértését követte el, amely bíróság elé állítást von maga után. Rendzavarás és a garázdaság esetében a kiszabható szankciók körében az Sztv. lehetővé teszi elzárás alkalmazását, ezért az Sztv. 124. § alapján ezen szabálysértések esetében helye van a bíróság elé állításnak.

A „Jelentés előállítás végrehajtásáról/kényszerítő eszköz alkalmazásáról megnevezésű rendőri jelentés szerint a szabálysértés elkövetése miatt intézkedés alá vont panaszossal a rendőrök közölték, hogy garázdaság szabálysértést követett el, amely miatt az Rendőrkapitányságra elő fogják állítani.

Az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja az előállítást nem teszi lehetővé az itt megjelölt okokból, csupán lehetőséget nyújt arra. Az ebből fakadó mérlegelés helyes gyakorlását az fejezi ki, ha az intézkedés kiállja az arányosság próbáját. Az Rtv. 15. §-a ezt akként értelmezi, hogy a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Az előállítás célja jelen ügyben az volt, hogy a panaszost gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából a bíróság elé állítsák. E jogintézménynek az a funkciója, hogy a bíróság már egy tárgyalás alapján dönthessen a szabálysértési felelősség felől, amennyiben ennek feltételei fennállnak. A panaszos esetében ugyan ez az eljárás nem járt sikerrel, de ennek oka az volt, hogy míg a szabálysértési meghallgatás során elismerte a szabálysértés elkövetését, a tárgyaláson már csak részben tett meg ezt. Ugyanakkor a gyorsított bíróság eljárás lefolytatásának feltételei fennálltak, mivel az Sztv. 124. § (1) bekezdése értelmében annak szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt őrizetbe vett személlyel szemben van helye. Az Sztv. XXIII. fejezete értelmében a panaszos terhére rótt mindkét szabálysértés büntethető szabálysértési elzárással.

Megállapítható, hogy a panaszos előállítása jogszerű volt, megfelelt az arányosság követelményének, így a panasz alaptalan.

3. A bilincselés

Az Rtv. 48. § b) és c) pontja szerint „A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

b) támadásának megakadályozására,

c) szökésének megakadályozására,”

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdése szerint „*Bilincs alkalmazása, az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt*

a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető,

(3) Bilincselést az erre a célra rendszeresített eszközzel kell végrehajtani. Ennek hiányában vagy ezek meghibásodása, megrongálódása esetén más, ilyen célra megfelelő eszköz is alkalmazható, de tilos vékony fém- vagy műanyag huzalt, a jellegénél fogva sérülést okozó eszközt alkalmazni.

(4) A bilincselés módjai:

b) kezek előre vagy hátra bilincselése,”

A panaszos sérelmezte, hogy a rendőr amikor észlelte, hogy a családdal vita alakult ki, azonnal bilincset rakott a kezére.

A Panasztestület a vizsgálata során nem tudott feltárni olyan elemet, ami a konkrét esetben a bilincs alkalmazását megalapozta volna, ezért arra az álláspontra helyezkedett, hogy sérült a panaszos emberi méltóságához és az abból levezetett testi integritáshoz való joga.

A rendőri jelentés szerint a panaszos figyelmeztetését követően támadás és szökés megakadályozása érdekében bilincset alkalmaztak a rendőrök. A bilincselés módja a kezek előre helyzetben történő bilincselése. A bilincs használata az intézkedés biztonságos végrehajtása miatt vált szükségessé, mivel a rendőrök száma azonos volt az intézkedés alá vont személyek számával, továbbá a panaszos és fia agresszív magatartásából kifolyólag tartani lehetett az intézkedéssel szembeni esetleges aktív, erőszakos ellenszegülésétől, támadástól, továbbá szökésétől.

A Rendőr-főkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint a panaszossal szemben támadás megakadályozása érdekében alkalmazott bilincs alkalmazását és az intézkedő rendőrök döntésének helyességét igazolja az is, hogy az intézkedés során nevezett gépkocsijából lefoglalásra került egy ütés erejét növelő, közbiztonságra különösen veszélyes eszköz is, egy fémből készült teleszkópos bot, un. "vipera", amelyet jogkövető állampolgár nem tart magánál.

A Panasztestület a bilincs alkalmazását e szituációban alapjogot súlyosan sértő intézkedésnek minősítette, mely álláspontjával az alábbi indokok alapján nem értek egyet.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyományaként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olykor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek

következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következhessek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek tágabb kört enged, amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvedőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (izületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat hivatkozott rendelkezése értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszert kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy

az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, aktív ellenszegülő magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszert a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva, a rendőrkapitányság területére kísérik, kizárva, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgatását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőr az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegte meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedése az Rtv. alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

A fentiek alapján a panaszt elutasítom.

4. A cukorbetegség ellenére a panaszos nem mehetett haza a gyógyszereieért

Az Rtv. 97. § (1) bekezdés h) pontja alapján *„E törvény alkalmazásában*

h) fogvatartott: akit törvény, illetőleg törvény alapján kiadott hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátoznak (őrizetbe vett, előzetesen letartóztatott, közbiztonsági őrizetben lévő, elfogott és előállított, elővezetett);”

Az Rtv. 18. § (1) bekezdés szerint *„A fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.”*

A panaszos elmondása szerint súlyos cukorbeteg, ezért kérte, hogy az esettől kb. *méterre lévő lakásához vigyék, hogy inzulinját és gyógyszereit magához vehesse, azonban erre a rendőrök nem voltak hajlandók. A panaszos betegsége a történetek miatt súlyosabbá vált, rendszeres orvosi kezelésre szorul. A panaszos által megküldött orvosi iratok alátámasztják a panaszos cukorbetegségét.

A Rendőrkapitányság vezetőjének jelentése szerint a rendőrség rögzítette, hogy a panaszos akkor hivatkozott cukorbetegségére, amikor már a bilincselése megtörtént. Ezt megelőzően és ezután sem jelzett rosszulétet, orvosi ellátást nem igényelt. Amennyiben az előállítás időtartama alatt rosszulétre hivatkozott volna, akkor orvosi ellátására mindenképpen történt volna intézkedés, ilyen panaszja azonban nem volt, így gyógyszert és orvosi ellátást nem kapott. A panaszos lakásánál történő megállás a rendőri intézkedés eredményes befejezését veszélyeztette volna, tekintettel az esetlegesen ott tartózkodó családtagok kiszámíthatatlan magatartására. A panaszosnak a Rendőrkapitányságra történő beszállítását követően lett volna lehetősége kérni, hogy közvetlen hozzátartozóját kiértesítsék és gyógyszereit megkapja, ezzel a jogával azonban figyelmeztetés ellenére sem kívánt élni.

Amennyiben az előállítás időtartama alatt rosszul éltre hivatkozott volna, akkor orvosi ellátására mindenképpen történt volna intézkedés.

A fentiek alapján a panasz alaptalan.

5. Kulturálatlan intézkedés

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése alapján *„A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyónbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.”*

Az Etikai Kódex 1. pontjának második része alapján *„Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie.”*

Az 5. pont szerint: *„A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit (...) indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz (...) megalázó bánásmódot és ezt másoktól sem tűri el.”*

A 7. pont utolsó mondata szerint: *„Tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős.”*

A panaszos elmondása szerint a rendőrök tegeződve durva szavak kíséretében válaszoltak arra a kérésére, melyben azt kérte, hogy vigyék haza a gyógyszereiért. A bírósági tárgyalást követően a rendőr a panaszossal közölte, hogy „ők csak ne ugráljanak”, utalva egyúttal származásukra. Amikor pedig megkérdezte a rendőröket, hogy hogyan jut haza, jót derültek és gúnyolódni kezdtek vele.

A rendőri jelentés szerint a rendőrök megfelelően intézkedtek, a panaszossal szemben mindvégig magázódó, határozott és az emberi méltóságot nem sértő hangnemben, az előállított személyek származására történő utalások, célzások nélkül kommunikáltak, azonban a panaszos tett olyan kijelentéseket, hogy őt azért állítják elő, mert cigány.

A szabálysértési eljárás során foganatosított tanúkihallgatása során a felvett jegyzőkönyvben foglaltak szerint a rendőri intézkedéssel kapcsolatban úgy nyilatkoztak, hogy a rendőrökkel szemben a panaszos és a fia mindvégig trágár módon, őket szidalmazva beszéltek, kiabáltak velük. A rendőrök nem tettek olyan kijelentést, amit a panaszos nekik tulajdonít. A panaszos előadását az említett közokiratok nem támasztották alá.

A fentiek alapján a panasz alaptalan.

6. A részrehajló, hátrányosan megkülönböztető intézkedés

Az Rtv. 13. § (2) bekezdése alapján *„A rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni.”*

A panaszbeadvány szerint a rendőrök elfogultak az érintett családdal szemben, amely a kifogásolt intézkedés során abban nyilvánult meg, hogy a rendőrök nem intézkedtek a motorozó fiúval szemben, annak ellenére, hogy ő vezetői engedély és bukósisak nélkül motorozott, aminek nyilván a rendőrök is a szemtanúi voltak. Továbbá a panaszos arról számolt be, hogy a bírósági tárgyalást követően az intézkedő rendőr telefonját elővéve jelentette az érintettnek, hogy „sikerrel iktatták ki” a panaszost és fiát, de sajnos a bíróság elengedte őket.

Az intézkedő rendőrök a panaszosi sérelmekkel kapcsolatban az alábbiakat adták elő. A Rendőrkapitányságra történő előállítás során az út szélén egy fiatal férfi volt látható, amint rollerszerű járművet tolt, melyet meglátva a panaszos agresszív hangnemben („utasítólag”)

kérdőre vonta rendőrt, hogy miért nem igazoltatja a férfit. A rendőr azonban nem bocsátkozott magyarázkodásba, hiszen az előállítás biztonságos végrehajtása, illetve a már megkezdett és folyamatban lévő rendőri intézkedés sikeres befejezése volt az elsődleges szempont. A járművet toló személy részéről sem szabálysértés, sem bűncselekmény elkövetésének gyanúja nem merült fel, amely indokoltta tette volna a folyamatban lévő előállítás megszakítását, hiszen a hatályos jogi szabályozás benzines rollerrel való közlekedéshez sem vezetői engedély meglétét, sem bukósisak használatát nem írja elő.

A rendőr jelentésében úgy nyilatkozott, hogy a családot, illetve annak ismerőseit és baráti körét nem ismeri, velük semmilyen kapcsolatot nem tart fenn, velük a szóban forgó intézkedést megelőzően nem találkozott, illetve telefonszámát sem ismeri, vele soha nem folytatott telefonbeszélgetést.

A másik rendőr jelentése szerint a családot a munkája során ismerte meg, mivel több alkalommal kellett menni hozzájuk intézkedni, de személyesen a család tagjait nem ismeri, telefonszámuk sem neki, sem tudomása szerint törzszászlósnak nincs meg, így az intézkedés végét sem ő, sem kollégája nem közölhette a családdal.

A döntésemkor a rendőri jelentéseket vettem alapul, mivel azok egymással összhangban következetesen cáfolták az intézkedés részrehajló voltát, így a panasz alaptalan.

7. A rendőrök nem szállították haza a panaszost a bíróságról

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése alapján „A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.”

Az Rtv. 17. § (1) bekezdés szerint „A rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.”

A panaszos sérelmezte, hogy a Járásbíróságon történt tárgyalást követően a rendőrség nem szállította haza őt és a fiát, illetve meg sem kérdezték, hogy hogyan fognak hazajutni.

A rendőrség úgy nyilatkozott, hogy a panaszos a bírósági tárgyalást követően a hazajutáshoz segítséget az ott megjelent rendőröktől nem kért, illetve nem jelezte, hogy a hazajutás neki bármilyen problémát okozna.

A Rendőr-főkapitányság vezetőjének álláspontja szerint a rendőröknek ilyen kötelezettsége nincs. Jelen esetben a panaszos és a fia is a panaszukban foglaltakkal ellentétben nem voltak rászorulva arra, hogy a Rendőrség intézkedjen a hazajutásukra, tekintettel arra, hogy az előállításuk alkalmával a náluk lévő tárgyakról rögzített letéti jegyzőkönyvben foglaltak alapján mindketten elegendő összegű készpénzzel rendelkeztek utazásuk megoldásához.

Megállapítható, hogy ezzel kapcsolatban nem terheli mulasztás a rendőrséget, ezért a panasz alaptalan.

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdésein alapul.

Döntésem az alábbi jogszabályokon alapul:

- Pp. 195. § (1) és (7) bek., 330. § (2) bekezdése;
- Ket. 100. § (1) bekezdés c) pontja és (2) bek., 178. § i) pontja, a 109. § (1) bekezdés a) pontja, 50. § ;
- Rtv. 93/A. (2) bek., 92. § (1) bek., 13. § (1) és (2) bek., 29. § (1) bek. a) pontja, 17. § (1) bek., 33. § (2) bek. f) pontja, 48. § b) és c) pontja, 18. § (2) bek., 2. § (1) bek., 97. § (1) bek. h) pontja.
- Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bek. a) pontja, (3) bek. és (4) bek.
- Sztv. 169. § (1) bek. a) pontja, 176. §., 124. § (1) bek.
- Etikai Kódex 1., 5. és 7. pontja.

Budapest, 2015. június 29.

**Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos
országos rendőrfőkapitány**